

АНАЛІЗ НАУКОВИХ, НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ І ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ СОЦІАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ЧЛЕНІВ ЇХНІХ СІМЕЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ ВЕТЕРАНСЬКОГО РОЗВИТКУ

ANALYSIS OF SCIENTIFIC, REGULATORY, AND PRACTICAL ASPECTS OF SOCIAL AND INFORMATIONAL SUPPORT FOR WAR VETERANS AND THEIR FAMILIES IN THE ACTIVITIES OF VETERAN DEVELOPMENT CENTERS

У статті здійснено комплексний аналіз наукових, нормативно-правових та практичних аспектів соціально-інформаційної підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей у діяльності Центрів ветеранського розвитку. Обґрунтовано значення соціально-інформаційної підтримки як ключової передумови ефективної реінтеграції ветеранів у цивільне життя, підвищення їхнього добробуту та відновлення соціального капіталу держави. Визначено основні складові цього феномену – інформаційний, соціальний, правовий, психологічний та організаційний виміри. Здійснено огляд сучасної нормативно-правової бази України щодо соціального захисту ветеранів, що визначають компетенції Міністерства у справах ветеранів. Підкреслено роль Центрів ветеранського розвитку як ключових інституцій соціально-інформаційної екосистеми, які поєднують освітні, комунікаційні, психологічні та кар'єрні сервіси в єдиний маршрут підтримки.

На основі аналізу наукових джерел і практичних кейсів доведено, що соціально-інформаційна підтримка формується як міждисциплінарний об'єкт дослідження на перетині права, управління та соціальних комунікацій. Виявлено, що попри наявність значного нормативного масиву, система соціальної підтримки ветеранів залишається фрагментованою та потребує стандартизації, цифровізації й чіткого зв'язку між нормами законодавства та реальними сервісами «єдиного вікна».

Зроблено висновок, що соціально-інформаційна підтримка ветеранів війни у Центрах ветеранського розвитку має розглядатися як динамічна, людиноцентрична система, орієнтована на результат – реінтеграцію, професійний розвиток і підвищення якості життя ветеранів та їхніх родин. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення моделей стандартизованих маршрутів підтримки, оцінку ефективності центрів та формування єдиної національної системи соціально-інформаційного супроводу ветеранів.

Ключові слова: ветерани війни, соціально-інформаційна підтримка, реінтеграція,

соціальний захист, Центри ветеранського розвитку, державна політика, нормативно-правова база.

The article presents a comprehensive analysis of the scientific, regulatory, and practical aspects of social and informational support for war veterans and their families within the activities of Veteran Development Centers. The study substantiates the importance of social and informational support as a key prerequisite for the effective reintegration of veterans into civilian life, the improvement of their well-being, and the restoration of the state's social capital. The main components of this phenomenon are identified – informational, social, legal, psychological, and organizational dimensions. The paper reviews the current regulatory framework of Ukraine on social protection of veterans, which defines the competencies of the Ministry of Veterans Affairs. The role of Veteran Development Centers is emphasized as key institutions of the social and informational ecosystem that combine educational, communicative, psychological, and career services into an integrated support pathway.

Based on the analysis of scientific sources and practical cases, it is demonstrated that social and informational support is emerging as an interdisciplinary research object at the intersection of law, governance, and social communications. It is revealed that despite a substantial body of legislation, the system of social support for veterans remains fragmented and requires standardization, digitalization, and a clear link between legal norms and practical "one-stop" services.

The article concludes that social and informational support for war veterans within Veteran Development Centers should be viewed as a dynamic, human-centered system focused on results – reintegration, professional development, and improving the quality of life of veterans and their families. Further research should aim to develop models of standardized support pathways, assess the effectiveness of the centers, and establish a unified national system of social and informational support for veterans.

Key words: war veterans, social and informational support, reintegration, social protection, Veteran Development Centers, public policy, regulatory framework.

УДК 316.77:364-058.14:355.1
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/88.45>
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Тарнавський Д.І.,
orcid.org/0009-0003-9413-966X
аспірант кафедри соціальної педагогіки,
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(Полтава, Україна)

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Соціально-інформаційна підтримка ветеранів війни та членів їхніх сімей є однією з ключових передумов гідної реінтеграції захисників і захисниць у мирне життя, їхнього стійкого добробуту та відновлення соціального капіталу держави. В українських реаліях ця тема поєднує одночасно кілька вимірів – науковий, нормативно-правовий, організаційно-інституційний і практичний – і останніми

роками сформувалася у стійкий науково-прикладний напрям, який потребує синтезу доказів, узгодження термінів і створення ефективних моделей взаємодії держави, громад і спеціалізованих інституцій. У центрі уваги – мережа Центрів ветеранського розвитку, покликана стати «місцем сили» реінтеграції та професійного зростання, а також комунікаційним вузлом для доступу до послуг, інформації, перекваліфікації, психологічної

підтримки та підприємницького старту ветеранів. Саме через призму діяльності таких центрів доцільно осмислювати структуру, інструменти і межі соціально-інформаційної підтримки як наукової проблеми, як управлінського завдання та як живої практики, що безпосередньо впливає на якість життя сотень тисяч ветеранів і їхніх родин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий дискурс навколо соціально-інформаційної підтримки ветеранів дедалі більше набирає міждисциплінарного характеру, поєднуючи правові дослідження, управлінські підходи та комунікаційні практики. Останні праці акцентують увагу на необхідності переходу від фрагментарних грошових пілг до комплексних маршрутів реінтеграції, інтеграції психологічної та професійної реабілітації, а також на важливості цифровізації й уніфікації інформаційних ресурсів. Разом із тим у літературі фіксується нестача досліджень, що дають практичні стандарти послуг і вимірювані індикатори ефективності роботи Центрів ветеранського розвитку. Окремі публікації підкреслюють роль міжвідомчої координації і партнерства з університетами та бізнесом як передумову успішної адаптації ветеранів. Отже, сучасна наукова картина визначає стратегічні напрями – стандартизація маршрутів, розробка KPI та емпірична оцінка впливу центрів – які потребують подальшого систематичного вивчення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність певної кількості наукових праць і нормативно-правових актів, питання соціально-інформаційної підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей у діяльності центрів ветеранського розвитку залишається недостатньо опрацьованим. Недостатньо досліджено механізми практичної реалізації соціально-інформаційних послуг, ефективність взаємодії між державними, громадськими та місцевими інституціями, а також відсутні уніфіковані підходи до оцінювання результатів роботи таких центрів. Не розроблено єдиної моделі соціально-інформаційного супроводу ветеранів, що інтегрувала б правові, управлінські, комунікаційні та психологічні аспекти. Отже, подальшого наукового осмислення потребують питання стандартизації, цифровізації та моніторингу якості соціально-інформаційної підтримки у контексті сучасної державної політики щодо ветеранів.

Метою статті є дослідження стану розробленості проблеми соціально-інформаційної підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей у діяльності центрів ветеранського розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковому дискурсі поняття «соціально-інформаційна підтримка» охоплює і процеси забезпечення доступу до релевантних відомостей про права, гарантії, пілги та сервіси, і механізми комунікаційного супроводу ветеранів у критичних «точках переходу»: від демобілізації до перекваліфікації,

від первинної психологічної допомоги до довготривалої реабілітації, від пошуку житла до налаштування побуту і праці. Ця підтримка завжди двохарова: по-перше, вона інформаційна – зняття невизначеності, навігація ресурсами, персоналізовані підказки; по-друге, соціальна – включення людини в спільноту, обмін досвідом, групи взаємодопомоги, професійні мережі та «місця зустрічі» державних і громадських сервісів. У цьому сенсі Центри ветеранського розвитку – не лише навчальні майданчики, а і хаби соціально-інформаційної екосистеми: саме там зшиваються розрізнені канали допомоги у зрозумілий маршрут ветерана і його родини.

В українському правовому полі категорія «ветеран війни» має чітке законодавче визначення, із закріпленням складу категорій і правових наслідків. Відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» № 3551-XII ветеранами війни є особи, що брали участь у захисті Батьківщини або в бойових діях на території інших держав; до них належать учасники бойових дій (УБД), особи з інвалідністю внаслідок війни та учасники війни (ст. 4), а також визначено широкую рамку підстав віднесення до УБД (ст. 6) із деталізацією на рівні актів Кабінету Міністрів.

Нормативний масив суттєво оновлено у 2022 році: Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» № 2121-IX розширив коло осіб, яких віднесено до учасників бойових дій, включивши, зокрема, добровольців Сил територіальної оборони та добровольчих формувань, а також осіб, які брали участь у забезпеченні оборони України в умовах збройної агресії [12; 10]. Доповнюють рамку базові гарантії Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей» № 2011-XII, а також акти, що визначають інституційні ролі, зокрема постанова КМУ № 1175, якою закріплено повноваження Міністерства у справах ветеранів як головного органу у формуванні та реалізації політики у цій сфері [3].

Наукове осмислення проблеми відбувається на тлі різкого зростання чисельності ветеранів та розмаїття їхніх потреб. У ґрунтовній статті В. І. Шевердіної зроблено висновок, що в умовах повномасштабної агресії сформувалася «спеціальна категорія осіб, які потребують соціального захисту», а «військовослужбовці через ризик поранення або смерті [...] мають беззаперечне право на посилену державну підтримку» [13, с. 73]. Авторка наголошує: «соціальне забезпечення є ключовим для розробки соціальної політики для даної категорії населення і сприятиме їх ефективній підтримці та повноцінній інтеграції у суспільство та покращенню якості їхнього життя».

Водночас діагноз сучасного стану системи критичний: «на сьогодні стан системи соціального

захисту учасників бойових дій можна вважати дефіцитно-патерналістською» – перевантаження бюджету, слабка міжвідомча координація, низька результативність цільових програм та домінування грошових пільг над активними інструментами інтеграції [13, с. 75]. У підсумку потрібна «активна політика, трансформація, зміна філософії, підходів, принципів та механізмів» – від фрагментарних пільг до маршрутів реінтеграції із чіткими стандартами послуг.

У цьому контексті соціально-інформаційна підтримка постає як міждисциплінарний об'єкт: поєднання правових норм (що фіксують права, гарантії, критерії категоризації), управлінських технологій (що організують процес надання послуг) і комунікаційних практик (що забезпечують зрозумілий доступ до інформації й сервісів).

Науковці, яких цитує В. І. Шeverдіна, розгортають цю рамку у різні боки. Так, В. Й. Пашинський, Л. П. Медвідь і Б. М. Шамрай аналізують правовий статус і соціальний захист військовослужбовців як юридично визначене становище, що поєднує права, обов'язки і гарантії держави [8, с. 652–654].

Дослідник І. О. Наливайко акцентує на теоретико-правовій характеристиці соціального захисту УБД, підкреслюючи проблеми реалізації гарантій у чинному правопорядку [7, с. 21–28].

Р. С. Пінчук і О. П. Письменна долучаються до дискурсу про механізми правового захисту УБД, описуючи вузли регуляторних прогалин і можливі моделі їх подолання [9, с. 175–183].

Своєю чергою, дослідження Є. П. Гордієнка і Н. В. Статівки підсвічує «модель активної політики» – від пасивної видачі пільг до активного стимулювання реабілітації, працевлаштування й удосконалення людського капіталу [2, с. 59–61].

Узагальнюючи ці підходи, доречно запропонувати робоче визначення: соціально-інформаційна підтримка – це персоналізований, стандартизований і вимірюваний набір інформаційних, психологічних, освітніх, правових і кар'єрних сервісів, що організується в єдиний маршрут отримувача з урахуванням його потреб, та здійснюється коаліцією державних і недержавних інституцій.

Вагомою подією для артикуляції державних пріоритетів стала дискусія на круглому столі «Ветеранська політика – пріоритет держави» 30 травня 2025 року у м. Рівному. Публічно проговорено і підкріплено політичними орієнтирами головний вектор – від декларативності до системності. «Наше головне завдання – це активний ветеран, який користується повагою у суспільстві та реінтегрований в громаду [...]». Державна політика щодо ветеранів є важливим елементом національної безпеки» – підкреслив голова підкомітету з питань соціального захисту прав ветеранів Комітету ВРУ А. Остапенко [4].

Ключовими визначено оцінку індивідуальних потреб, медичну, психологічну, соціальну реабілітацію, забезпечення житлом, сприяння зайнятості й перекваліфікації, доступ до протезування, переобладнання житла й робочих місць, соціальні послуги та розвиток ветеранського підприємництва – тобто повний цикл підтримки, який у нормальному режимі має бути інформаційно «прозорим», швидким і передбачуваним для людини.

Показово, що учасники дискусії акцентували на інституційній інфраструктурі – від «офісів оцінки потреб» та міжвідомчих «діалогових платформ» до адаптивного спорту, який, за словами С. Тимофєєва, стає інструментом психологічної та соціальної адаптації; «в Україні функціонує 120 адаптивних клубів[...] до кінця року планується відкрити ще 20» [4]. Це той пласт, який безпосередньо лежить у полі діяльності Центрів ветеранського розвитку, бо саме вони можуть поєднати тренінги, спорт, професійну освіту та психологічну підтримку у логічний маршрут.

Із погляду організації доступу до інформації важливим є створення єдиного інформаційного ресурсу та зручної «навчальної» екосистеми, де людина швидко знаходить відповіді: як податися на грошову допомогу, як отримати статус, як оформити пенсію, як дібрати реабілітаційні засоби, як спланувати перекваліфікацію, як відкрити власну справу тощо. Саме у такій ролі міністерський проєкт мережі Центрів ветеранського розвитку, розгорнутий з 2023 року у співпраці з провідними університетами (Вінниця, Дніпро, Львів, Миколаїв, Житомир, Київ), має стратегічний сенс: «вони є важливою складовою у процесі формування й реалізації державної політики у сфері професійної адаптації, зайнятості, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці ветеранів війни, членів їхніх сімей та родин загиблих Воїнів» [5].

Описані як хаби для «обговорення і зустрічей ветеранів та військових, планування спільних бізнес-моделей чи громадської активності», ці центри виконують одразу кілька функцій: просвітницьку, навігаційну, мережеву, сервісну. Це і є приклад соціально-інформаційної підтримки, втілений у фізичний простір і підтриманий інституційно.

Звісно, нормативні підвалини повинні крокувати в ногу з практикою. В. І. Шeverдіна системно показує, що навіть за значного масиву законів і підзаконних актів «доступ до них має значні складнощі» через фрагментацію, дублювання і брак координації [13, с. 75].

Білу книгу «Аналіз системи державної підтримки ветеранів та їх сімей в Україні» (ГО «Юридична сотня») слід читати в одному ключі з цим діагнозом: вона збирає емпіричні свідчення про розриви в ланцюгу «право – послуга – результат» і пропонує напрямки стандартизації сервісів,

цифровізації та зниження бюрократичної складності [1, с. 70]. Якщо до цього додати постійний потік змін у спеціальному законодавстві, стає очевидним: соціально-інформаційна підтримка не може бути статичною; вона вимагає від державних і муніципальних провайдерів сервісів гнучкої інформаційної політики, релевантних інструкцій, «людиноцентричних» інтерфейсів і змістовної присутності у середовищах, де ветерани реально шукають допомогу.

На регіональному рівні формуються цікаві практики, які варто масштабувати. На круглому столі у Рівному, окрім стратегічних акцентів, прозвучали дуже прикладні меседжі.

Голова Рівненської ОДА О. Коваль у своєму виступі артикулював завдання «створити не просто інфраструктуру, а систему, де ветеран відчуває: поки він захищав країну – ми не стояли осторонь» [4]. Представники Міністерства ветеранів, Міністерства соціальної політики, Пенсійного фонду і Національної поліції описали процедури супроводу: від оформлення статусів і одноразових виплат до підтримки груп взаємодопомоги, фасилітаторських практик, тренінгів з подолання ПТСР та супроводу родин полеглих. Виступи громадських лідерів (зокрема І. Міхнюк, Д. Требух) наголосили на необхідності унормування правового статусу родин загиблих і зниклих безвісти, створення уніфікованих соціальних гарантій та запровадження механізмів відповідальності за не проходження обов'язкової реабілітації – чутлива, але необхідна тема з позицій суспільного інтересу. У цьому клубку питань для Центрів ветеранського розвитку є очевидний «фронт робіт»: оркестрування міжвідомчої взаємодії, постійні інформаційні сесії «питання-відповідь», каталогізація сервісів з прикладними інструкціями «крок за кроком», розбудова груп підтримки, організація програм перекваліфікації разом із роботодавцями.

За таких умов актуальним завданням стає стандартизація змісту соціально-інформаційної підтримки на рівні центру. По-перше, потрібно інституалізувати «оцінку потреб» як вхідну точку маршруту: коротка, але змістовна діагностика ситуації людини (профіль навичок; стан психічного здоров'я; житлові, медичні, освітні питання; очікування сім'ї; готовність до навчання чи підприємництва) має автоматично запускати персоналізований пакет сервісів. По-друге, слід закласти регулярні «цифрові та офлайн-орієнтації» – доступні роз'яснення щодо актуальних змін у законодавстві, пільгах і процедурах з посиланням на офіційні джерела та перелік документів. По-третє, необхідно організувати цикл професійної інтеграції у зв'язці «оцінка навичок – навчання – менторство – стажування – працевлаштування» у партнерстві з університетами і бізнесом. По-четверте, варто закріпити соціально-психологічну складову:

групи взаємопідтримки, адаптивний спорт, сімейні програми, супервізія для фахівців. По-п'яте, критично важливо зробити прозорими KPI такої підтримки – не тільки охоплення, а й результат: відсоток працевлаштованих, завершені перекваліфікації, стабілізація психоемоційного стану за валідованими шкалами, задоволеність сервісами, скорочення часу до отримання виплат чи статусів.

Ми бачимо соціально-інформаційну підтримку у Центрах ветеранського розвитку як чітко налаштовану систему, де за кожною людиною стоїть зрозумілий маршрут. Перший принцип – «одна людина – один маршрут»: замість біганини між «вікнами» і «діставання» нескінченних довідок ветеран отримує персональний план з координатором, який відповідає за результат – від першого звернення до реальної реінтеграції. Другий принцип – «інформація без шуму»: кожне повідомлення має приводити до дії – що зробити, у який строк, до кого звернутися і який документ принести. Зайве – відсікаємо, корисне – подаємо просто і доступно. Третій принцип – «міст між правом і сервісом»: усе, що зафіксовано в законі чи підзаконному акті, повинно матеріалізуватися у конкретну послугу з визначеним провайдером, графіком та чек-листом. Центр, по суті, перекладає «юридичну мову» на мову дії, щоб право не залишалося абстракцією. Четвертий принцип – «довгий супровід»: підтримка не завершується на першій довідці чи виплаті. Ми тримаємо контакт, працюємо на випередження криз і ставимо амбітні цілі реінтеграції – освіта, підприємництво, лідерство в громаді.

Нормативна основа для такої моделі широка, але потребує навести лад і «прив'язати» кожну норму до конкретного сервісу центру. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» № 3551-XII дає категорії та гарантії, Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» № 2011-XII – рамку соціально-правового захисту військовослужбовців і їхніх сімей, Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» № 2121-IX – уточнює коло отримувачів статусів, а постанова КМУ України № 1175 – визначає роль Міністерства ветеранів.

На рівні політики ми чуємо чіткий курс: індивідуальна оцінка потреб, реабілітація, працевлаштування і розвиток ветеранського підприємництва [4]. На рівні реалізації бачимо сформовану мережу Центрів ветеранського розвитку, які поєднують професійну адаптацію з роллю хабів спільнот – місць, де інформація перетворюється на дію [5].

А науковий аналіз попереджає: без відмови від патерналізму, без стандартів послуг і вимірюваних результатів система знову «розсиплеться» у довідки та черги [13]. Тож синхронізація трьох рівнів – право, політика, практика – і є тим, над чим треба працювати щоденно.

Звідси і практичний висновок для кожного Центру ветеранського розвитку: проектувати підтримку як сервіс із чіткою пропозицією цінності – швидка навігація, персональний координатор, «єдиний маршрут», людська мова пояснень, прозора логістика документів, партнерства з роботодавцями, протоколи груп підтримки і надійні «містки» в систему охорони здоров'я. А далі – міряти результат: не лише скільки людей звернулося, а й скільки повернулося до навчання і праці, як стабілізувався психоемоційний стан, наскільки скоротився час до отримання статусу чи виплати. Тоді соціально-інформаційна підтримка перестає бути набором реакцій і стає інженерією маршрутів реінтеграції – складною, але керованою системою, що веде від побутового запиту до відновленої гідності й нової ролі ветерана в громаді.

Висновки. Таким чином, соціально-інформаційна підтримка ветеранів війни та членів їхніх сімей у діяльності Центрів ветеранського розвитку сформувалася як наукова проблема на перетині права, управління та комунікацій. Аналіз наукових праць показав зрілість теоретичних підходів до статусів і гарантій, але також розкрив брак досліджень щодо стандартів, маршрутів і метрик підтримки у форматі центрів. Нормативно-правова база забезпечує основу для гарантій та інституційної архітектури, однак залишається фрагментованою і потребує систематизації і прив'язки до сервісів «одного вікна». Практичні кейси і публічні заяви політиків і управлінців свідчать про перехід до комплексних моделей підтримки на засадах індивідуальної оцінки потреб, міжвідомчої взаємодії та розбудови хабів у громадах.

Отже, не зважаючи на наявність достатньої кількості наукових розробок, присвячених соціально-інформаційній підтримці, усе ж таки малодослідженою залишається проблема соціально-інформаційної підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей у діяльності центрів ветеранського розвитку, яка потребує розв'язання на науково-теоретичному та практичному рівнях. Тому наступним кроком нашого дослідження буде розкриття сутності і структури соціально-інформаційної підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей у діяльності центрів ветеранського розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Біла книга: Аналіз системи державної підтримки ветеранів та їхніх сімей в Україні. Київ : Юридична сотня, 2022. URL: <https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022-Bila-kniga.pdf> (дата звернення: 09.10.2025).
2. Гордієнко Є. П., Статівка Н. В. Особливості формування моделі активної політики соціального захисту учасників бойових дій в Україні. У: Кращі

практики публічного управління: міжнародний досвід: зб. тез Міжнар. наук. конф. (Рига, 16–17.07.2021). Рига, 2021. С. 59–61.

3. Деякі питання Міністерства у справах ветеранів: постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.10.2025).

4. Ключові виклики у сфері соціального захисту ветеранів війни обговорено під час круглого столу: «Ветеранська політика – пріоритет держави». Прес-служба Апарату Верховної Ради України. 05.06.2025. URL: https://www.youtube.com/watch?v=R_O2EiwGikk (дата звернення: 09.10.2025).

5. Міністерство у справах ветеранів України. В Україні відкрито шість Центрів ветеранського розвитку. 21.08.2023. URL: <https://mva.gov.ua/> (новина; розділ «Оборона – Соціальна політика») (дата звернення: 09.10.2025).

6. Микитюк Д. Ю. До питання про нормативно-правове регулювання поняття «учасник бойових дій» на сході України. Альманах права. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2018. № 9. С. 424–429.

7. Наливайко І. О. Теоретико-правова характеристика соціального захисту учасників бойових дій в Україні. *Київський часопис права*. 2023. № 2. С. 21–28. DOI: <https://doi.org/10.32782/kij/2023.2.3>.

8. Пашинський В. Й., Медвідь Л. П., Шамрай Б. М. Правовий статус та соціальний захист військовослужбовців: поняття і правове регулювання. У: *Human rights and public governance in modern conditions* : монографія. С. 652–654. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-320-0-33>.

9. Пінчук Р. С., Письменна О. П. Правовий захист учасників бойових дій та ветеранів війни. *Актуальні проблеми держави і права*. 2019. С. 175–183. DOI: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i83.130>.

10. Про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення норм, що регулюють питання визначення категорій осіб, які визнаються ветеранами війни та членами сімей загиблих Захисників і Захисниць України, та надання їм соціальних гарантій : Закон України від 15.03.2022 № 2121-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-20#Text> (дата звернення: 09.10.2025).

11. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 09.10.2025).

12. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII (ред. від 05.02.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (дата звернення: 09.10.2025).

13. Швердіна В. І. До питання правової основи соціального забезпечення учасників бойових дій та ветеранів війни. *Право та інновації*. 2024. № 1 (45). С. 74–76. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-1\(45\)-10](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-1(45)-10)

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.10.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025
Дата публікації: 19.12.2025